

הלכות שקלים פרק ב' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – הלכות שקלים פרק ב

הקדמה לפרק

פרק א עסק בעיקר מצוות מחצית השקל – מי חייב, מהו. פרק ב לומד את **סדר הגבייה** – כיצד גובים את הכסף, לאן הוא הולך, וכל תהליך תרומת הלשכה.

[דרשה:] בלי שקלים אין קרבנות. כשהציבור קטן צריך נדבות גדולות יותר – ה"אחד שנותן כנגד כולם". אף על פי שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעט, מעולם לא סירבו לכסף נוסף – "קחו, קחו, קחו".

הלכה א – סדר גביית השקלים: השולחנות והתיבות

דברי הרמב"ם: כיצד? כשהכניסו השולחנים... מניחין לפניהם שתי תיבות, רחבה מלמטה ופיה צר מלמעלה כמין שופר... כדי שישליכו לתוכן ולא יהא אפשר ליקח מהן בנחת.

פשוט: בכל עיר בארץ ישראל השולחנים (בנקאים/מחליפי כסף) הציבו שתי קופות עם פתח צר למעלה ורחב למטה (כמו שופר), כדי שאפשר להכניס כסף אך לא להוציא.

חידושים:

1. **מדוע שתי תיבות?** הרמב"ם מסביר: אחת שמשליכין בה שקלים של שנה זו, והשניה... שקלי שנה שעברה – למי שלא שילמו בשנה שעברה. אפילו לאחר גבייה במשך שנה שלמה, בשנה הבאה עדיין היה צורך בקופה נפרדת ל"מפגרים".

2. **החוב נשאר – ראייה שהשקלים הם חוב ממון:** העובדה שגובים שקלי שנה שעברה מראה שחוב השקלים הוא לא עבר זמנו בטל קרבנו – זהו חוב ממון שנשאר קיים. אם היינו אומרים שכל שנה היא מצווה נפרדת, היינו סבורים שהשנה הישנה עברה. אבל העובדה שעדיין גובים מראה שהעניין הוא שיהיה תמיד – היהודי הוא שותף בקרבנות של כל השנה, ובחשבון שישלם, כבר הקריבו עבורו. אבל הוא נשאר חייב לשלם. (זה מובא כראיה לתיאוריה מהשיעור הקודם.)

הלכה א (המשך) – שלוש עשרה שופרות בבית המקדש

דברי הרמב"ם: ובמקדש היו לפניו תמיד שלוש עשרה תיבות... כמין שופר. על כל תיבה היה כתוב מבחון מהו ייעודה.

פשוט: בבית המקדש עצמו היו 13 קופות בצורת שופר, כל אחת למטרה אחרת, עם שלט מבחון כדי שלא יתבלבלו.

חידושים:

1. **מה פירוש "תמיד"?** אולי פירושו כל השנה, לא רק ברגלים – כי חלק מהשופרות אינם דווקא לשקלים. אחרת, אולי רק בעולה לרגל כשהיודים התאספו.

2. **שני השופרות הראשונים** – כמו בכל מקום: (1) שקלים של השנה, (2) שקלים של שנה שעברה.

3. **שופר שלישי** – קינים (תורים ובני יונה): לכל החייבים שני עופות (אחד עולה ואחד חטאת) – זב, נזיר, מצורע, יולדת, נשבע שבועת העדות, טמא מקדש – שישה סוגים. חלקם קרבנות עולה ויורד.

חידוש חשוב על סדר הקינים: הסדר הרגיל היה שהכניסו כסף לקופה, והכהנים הקריבו – לא היה צורך לבוא אישית עם העופות. אבל בבהמות אולי כן באו (בגלל סמיכה). זה מסביר מדוע יש מסכת שלמה קינים – כי הסדר היה שונה מבמהמות.

4. **שופר רביעי** – **עולת העוף בלבד:** לעולה נדבה של עוף (לא קרבן חובה).

5. **שופר חמישי** – **עצים למערכה:** לנדבות כסף לעצים למזבח.

6. **שופר שישי** – **לבונה:** לנדבות לבונה. במנחות הלבונה היא חלק מהקרבן שהמקריב מביא – אבל כאן מדובר בנדבה מיוחדת של לבונה, שהיא דבר נוסף שאפשר להתנדב.

7. **שופר שביעי** – **זהב לכפורת:** נדבות זהב לכלי הקודש – כי לפעמים היה צורך לתקן או לחדש.

8. **שופר שמיני** – **מותר חטאת:** כשמישהו הקדיש כסף לחטאת, קנה בהמה, ונותר כסף – הכסף הנותר יש לו קדושה (כי הקדיש את כל הסכום) והולך לשופר זה.

9. **שופר תשיעי** – **מותר אשם:** אותו דבר באשם (ספק-עבירה).

10. **שופר עשירי** – **מותר קיני זבים וזבות ויולדות:** כשהפרישו כסף לקינים ונותר. כאן מדובר במי שקנה בעצמו (לא הכניס לשופר השלישי), והיה זול יותר ממה שחשב. או אולי הניח כסף במשך השנה, ובבואו לקופות אמרו לו את מחיר השוק, והוא מכניס את סכום החיוב לקופה אחת ואת המותר לאחרת.

11. **שופר אחד עשר** – **מותר קרבנות נזיר.**

12. **שופר שנים עשר** – **מותר אשם מצורע.**

13. **שופר שלוש עשרה** – (לא נדון במפורש בחלק זה).

מותרות השופרות – תנאי בית דין

דברי הרמב"ם: ותנאי בית דין שמותרות ששת התיבות האחרונות הולכות לעולת בהמה, והעורות הולכים לכהנים כמו כל העורות האחרים. התיבה השלישית (קני זבין וזבות) נחלקת לחצאין – חצי עולה, חצי חטאת. ושבראו בביאת – כולן עולת בהמה.

פשוט: תנאי בית דין קובע שכסף נותר מששת התיבות האחרונות הולך לעולת בהמה. על כל קופה היה כתוב מבחון מהי מטרתה, כדי שלא יתבלבלו.

חידושים:

1. **מדוע דווקא עולת בהמה?** כי עולת בהמה היא המדרגה הגבוהה ביותר – קודש קדשים, כולה לגבוה, לשמים. אי אפשר לקחת כסף שהותנדב לקדושה גבוהה יותר ולהוריד אותו למשהו נמוך יותר (כמו שכהנים יאכלו). אבל עולת בהמה היא הגבוהה ביותר, לכן אפשר להעלות הכל אליה.

2. **תנאי בית דין נחוצ** כי המתנדב הכניס כסף למטרה ספציפית (למשל אשם, קן זב), ובלי תנאי בית דין לא היה אפשר להשתמש בו לקרבן אחר. תנאי בית דין נותן רשות לשנות את המטרה.

3. **נפקא מינה לגבי עורות:** אף על פי שאם היו מביאים קני זבין וזבות (עופות) לא היה עור, אבל מכיוון שתנאי בית דין הופך את זה לעולת בהמה, יש לו את כל דיני עולת בהמה – גם הדין שהעור הולך לכהנים.

4. **התיבה השלישית** (קני זבין וזבות) מתחלקת לחצאין – כי כל קן הוא שני עופות, אחד עולה ואחד חטאת, יצא שכל אחד מקבל את חלקו בדיוק.

הלכה ב – שליחת שקלים למקדש, צירוף לזהב

דברי הרמב"ם: בכל מדינה ומדינה כשגוברין השקלים משלחין אותן ביד שלוחים למקדש. ויש להם לצרף אותו מדינור הזהב.

פשוט: כשאוספים את השקלים בכל מדינה, שלוחים אותם עם שלוחים למקדש. יש להם רשות להחליף את מטבעות הכסף הרבים הקטנים במטבעות זהב כדי לא לסחוב משא כבד.

חידושים:

1. **"יש להם" פירושו מותר/רשות, לא חיוב.** בלשון הרמב"ם "יש לו" אינו אומר לעולם "צריך" (חיוב), אלא תמיד "רשאי" / "יכול". זהו יסוד כללי בלשון הרמב"ם.

2. **מדוע מחליפים? כסף זול יותר מזהב,** כך שהרבה מטבעות כסף יכולים להתחלף בסכום קטן יותר וקל יותר בזהב. זה מקביל למעשר שני – "וצרת הכסף בידך" – שם התורה עצמה מתירה להחליף כדי לא לסחוב.

3. **אין קדושת הגוף על שקלים:** לשקלים יש קדושת דמים (לא קדושת הגוף), לכן אפשר להחליף אותם במטבעות אחרים.

הלכה ג – לשכה, קופות, תרומת הלשכה ושירי הלשכה

דברי הרמב"ם: ומניחין אותו בלשכה אחת מלשכות שבמקדש, וסוגרין דלתותיה במפתחות וחותמין עליה חותמות. לאחר מכן: ממלאין מכל השקלים שנתקבצו שם שלש קופות גדולות, שיעור כל קופה כדי שתכיל תשע סאין. מה שבקופות נקרא תרומת הלשכה, ומה שנשאר מחוץ לקופות נקרא שירי הלשכה.

פשוט: כל השקלים מוכנסים ללשכה מיוחדת, ננעלים במפתחות וחותמות. משם ממלאים שלוש קופות גדולות (כל אחת מכילה 9 סאין). מה שבקופות = תרומת הלשכה; מה שנותר = שירי הלשכה.

חידושים:

1. **חותמות:** החותם הוא כמו חותם שעווה (כמו חותם של מכתב) – אם שוברים אותו, יראו שמישהו פתח. במסכת שקלים (פרק אחרון) יש הרבה חותמות, אפילו ממונים על חותמות.

2. **מדוע דווקא 9 סאין?** נשאלת השאלה אך לא נענית מדוע חז"ל קבעו את השיעור המדויק הזה. מושווה לנוהג בנקאי – שצריך להיות שיעור קבוע.

3. **תרומת הלשכה לעומת שירי הלשכה – היסוד:** תרומת הלשכה (מה שבקופות) מספיק לשנה שלמה של קרבנות – זה הצורך העיקרי. שירי הלשכה (הנותר) משמש למטרות אחרות (ילמד מאוחר יותר). זהו עיקרון כללי: בכל "קמפיין" נשארים שירים, ומשתמשים בהם למטרות נלוות. היסוד מתחיל בלוחות – "פסולת לך" – עושים דברים טובים עם השירים, אבל זה לא הצורך העיקרי.

4. **קשר לגודל כלל ישראל:** כשכלל ישראל קטן יותר, נשאר פחות לשירי הלשכה, כי תמיד צריך שני תמידים ביום (מינימום), אבל יש פחות נדבות.

שלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה

דברי הרמב"ם: שלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה: בראש חדש ניסן, ובראש חדש תשרי קודם יום טוב או אחריו, וקודם עצרת בחמשה עשר בו.

פשוט: שלוש פעמים בשנה מוציאים מהלשכה: ראש חודש ניסן, תחילת תשרי (לפני או אחרי ראש השנה), ו-15 יום לפני שבועות.

חידושים:

1. **"קודם יום טוב או אחריו" – לא עושים זאת בראש השנה עצמו (כי אסור ביום טוב – מוקצה).** "קודם" פירושו ערב ראש השנה, "אחריו" פירושו מוצאי ראש השנה (צום גדליה, וכדומה). נדון האם זה אומר ממש ראש חודש תשרי או רק בערך תחילת תשרי.

2. **חלוקת זמן מעניינת:** החלוקה אינה שווה לאורך השנה – פסח ועצרת (שבועות) קרובים מאוד בזמן (רק כ-7 שבועות), בעוד מתשרי עד ניסן זה חצי שנה. זה לא נפתר.

3. **15 יום לפני כל יום טוב:** הכלל הוא 15 יום לפני כל רגל.

סדר התרומה – כיצד מוציאים מהקופות

התורם נכנס פנימה

דברי הרמב"ם: אחד נכנס לפניו מן הלשכה, והשומרים עומדים בחוץ.

פשוט: אחד נכנס ללשכה, והשומרים עומדים בחוץ.

חידוש: המטרה היא שכאשר שוברים את החותם ופותחים את המפתחות, אף אחד לא ינצל את ההזדמנות לגנוב.

ממלא שלש קופות קטנות

דברי הרמב"ם: ממלא שלש קופות קטנות, כל קופה מהם מכילו שלש סאין, מאותן השלש קופות גדולות, ומוציאן לחוץ כדי להסתפק מהם עד שיכלו. וחוזר וממלא את השלש קופות הקטנות מן השלש הגדולות פעם שניה קודם עצרת... ופעם שלישית בתשרי... ובראש חודש ניסן תורמין תרומה חדשה.

פשוט: שלוש פעמים בשנה (ניסן, שבועות, תשרי) מוציאים מהקופות הגדולות (תשע סאה כל אחת) לקופות קטנות (שלוש סאה כל אחת), ומשתמשים בהן עד שהן מתרוקנות. בראש חודש ניסן מתחילים עם תרומה חדשה.

חידושים:

1. **אם נגמר לפני ניסן:** אם הקופות הגדולות מתרוקנות לפני ראש חודש ניסן (למשל באמצע אדר), חוזרים ותורמים **משירי הלשכה** – מהכסף שהונח בלשכה אך לא בשלוש הקופות הגדולות. החשבון מסתדר: שלוש קופות גדולות עם תשע סאה כל אחת, שלוש פעמים שלוש סאה מוצאות – מתרוקנות כל שלוש הקופות הגדולות.

סימון הקופות הקטנות – א' ב' ג'

דברי הרמב"ם: שלש קופות הקטנות שהיה תורם בהן... כתוב עליהן א' ב' ג', כדי שיסתפקו מן הראשונה... ואחר כך מן השניה... ואחר כך מן השלישית.

פשוט: על הקופות הקטנות מסומן א' ב' ג' כדי להשתמש בהן בסדר – תחילה הראשונה, אחר כך השנייה, אחר כך השלישית.

חידוש: מחלוקת במשנה – תנא קמא אומר אלף בית גימל (לשון הקודש), רבי ישמעאל אומר בלשון יוונית – אלפא ביתא גמלא. הרמב"ם פוסק כתנא קמא.

סדר ההוצאה מהקופות הגדולות – עם מטפחת

דברי הרמב"ם: תורם ראשונה עם הקופה האחת הגדולה, ומכפה אותה הגדולה במטפחת... והשניה מן הגדולה השניה ומכפה אותה... והשלישית מן הגדולה השלישית ואינו מכפה אותה, כדי שיהא ניכר שבה נתנו קרש ובעשיהם.

פשוט: בפעם הראשונה (ניסן): לוקחים מקופה גדולה מס' 1, מכסים אותה במטפחת; אחר כך מ-2, מכסים; מ-3 משאירים פתוחה – כסימן שמשם לקחו לאחרונה. בפעם השנייה (שבועות) הולכים בסדר הפוך: לוקחים תחילה מ-3 (שפתוחה), מכסים אותה, אחר כך מ-1, מכסים, אחר כך מ-2 משאירים פתוחה. בפעם השלישית (תשרי) לוקחים מ-2 (שפתוחה), וכו'. **יוצא שלוקחים מכל שלוש הגדולות, מכל אחת ואחת.**

חידושים:

הלכה ה – דיני לבוש והתנהגות התורם

דברי הרמב"ם: כשיכנס התורם לתורם, לא יכנס בבגד שאפשר להחביא בו כסף, ולא במנעל ולא בסנדל, ולא בתפילין ולא בקמיע – שמא יחשדו אותו העם ויאמרו החביא ממון הלשכה תחתיו כשתרם. מדברים היו עמו משעה שיכנס עד שעה שיצא, כדי שלא יתן לתוך פיו. אף על פי שנזהרים כל כך – עני, או מי שהוא נבהל להון – לא יתרום, מפני החשד, שנאמר "והייתם נקיים מה' ומישראל."

פשוט: התורם אסור להיכנס עם בגדים/נעליים/תפילין/קמיע שאפ

שר להחביא בהם כסף, כדי למנוע חשד. דיברו איתו כל הזמן שהיה בפנים, כדי שלא יוכל לשים כסף בפה. ולמרות כל הזהירות – עני או מי שנבהל להון (נואש לכסף / קמצן) לא יהיה התורם, מפני החשד.

חידושים:

1. **תפילין היו רכים:** מהעובדה שחששו שאפשר להחביא מטבעות מתחת לתפילין, רואים שתפילין היו רכים – לא קופסה קשה כמו התפילין שלנו היום. בתפילין שלנו לא היה מעשי להחביא מטבעות מתחתם.

2. **מדוע רק התורם? – שאלה על כל המערכת:** מדוע דואגים כל כך דווקא לאדם האחד שנכנס ללשכה? כל הגבאים יכולים לגנוב באותה מידה, המלווים שמביאים את הקופות הסגורות יכולים לגנוב, ובלשכה השנייה שבה קונים קרבנות גם אפשר לגנוב!

תירוץ: זה קשור לפסיכולוגיה של אנשים. אנשים טיפשים שתמיד יחשדו, לא מבינים את הדינמיקה של כסף. הם מוצאים קורבן אחד – האדם הידוע כתורם, העומד ליד ערימות הכסף הגדולות. זהו ה"ויזואל" – אנשים רואים את מי שעומד ליד הסכומים הגדולים. בפועל לסוחר בהבמות יש הרבה יותר הזדמנויות לגנוב, כי אין לו את כל הטקס של פיקוח, אבל הוא לא עומד בסצנה הדרמטית. זהו הבדל מעשי בין סיכון אמיתי לתפיסה.

3. **שתי סיבות לפסילה – עני ונבהל להון:** הרמב"ם מביא שני סוגי אנשים שאסורים להיות תורם: (א) **עני** – הוא עני ויש לו מניע לגנוב מצורך, (ב) **נבהל להון** – מי שנואש לכסף, או קמצן, אוהב כסף. שתי הסיבות יוצרות חשד, אפילו אם האדם ישר.

4. **"והייתם נקיים מה' ומישראל"** – המקור ודרשתו: הפסוק מקורו בבני גד ובני ראובן (במדבר לב:כב). פשוט הפסוק שם הוא שבני גד ובני ראובן הבטיחו גם להקב"ה (שבועה/תנאי) וגם לכלל ישראל – שיהודים לא יהיו להם טענות עליהם.

אבל **דרשת** הגמרא לומדת רחב יותר: אפילו כשהקב"ה אין לו טענות (לא עוברים עבירה), אבל ליהודים יש סתם טענות – אפילו טענות לא מוצדקות – צריך לוודא שיהיו נקיים. כלומר, החיוב של "והייתם נקיים" הולך רחוק יותר מהפשט – צריך להישמר אפילו מחשד לא מוצדק.

לשון המשנה – "שמא יעני... שמא יעשיר": המשנה מביאה: אם יתעני, יאמרו שנענש על גניבה מהלשכה; אם יתעשר, יאמרו שהתעשר מכסף הלשכה. כך או כך ידברו – לכן צריך למנוע כל חשד.

אפשר לשאול: מי ביקש מהם להיות משוגעים ולחשוב חשבונות כאלה? אבל "והייתם נקיים" מלמד אותנו שזו אחריות האדם – למנוע אפילו את המראית עין של עוולה.

1. **כל קופה היא פעם אחת "ראשונה":** כל קופה גדולה זוכה להיות הראשונה שלוקחים ממנה פעם אחת בשנה. זה עניין של כבוד – שאף קופה לא תהיה תמיד "אחרונה".

2. **מחלוקת רמב"ם ור' עובדיה מברטנורא:** יש מחלוקת בדיוק כיצד הולך סדר הכיסוי, אבל העיקרון הבסיסי זהה.

3. **מדוע לא לרוקן קופה אחת לגמרי?** כי מחצית השקל הוא עניין של אחדות – רוצים שכל היהודים מכל המקומות יהיו מיוצגים בכל תרומה.

הלכה ג – לשם מי היא כל תרומה

דברי הרמב"ם: תורמין את הראשונה לשם ארץ ישראל, והשניה לשם הכרכים המוקפין לה ולשם כל ישראל, והשלישית לשם בבל ולשם מדי ולשם המדינות הרחוקות ולשם שאר כל ישראל.

פשוט: כל אחת משלוש התרומות מוקדשת לשם קבוצה מסוימת: (1) ארץ ישראל, (2) הכרכים הקרובים + כלל ישראל, (3) בבל, מדי, מדינות רחוקות + כלל ישראל.

חידושים:

1. **מדוע שלוש תרומות בכלל?** הטעם מעשי: יהודים מארץ ישראל מביאים את שקליהם עד ניסן; מכרכים קרובים עד שבועות; ממדינות רחוקות עד סוכות. לכן יש שלוש תקופות.

2. **אבל למעשה הכל מעורב:** בפועל בכל שלוש הקופות הגדולות מונח כסף מכל היהודים – לא שקופה מס' 1 יש רק שקלים מארץ ישראל. אם שמונים אחוז מהיהודים גרים בארץ ישראל, כל שלוש הקופות מתמלאות משקלים מארץ ישראל. גם ממקומות רחוקים מביאים זהב (לא שקלים).

3. **העניין הוא כבוד, לא מעשי:** זהו **זכר** – מראים שלכל יהודי, אפילו מהמרחקים, יש תרומה מיוחדת עבורו, שמקריבים קרבנות עבורו. זה עניין של כבודם.

4. **צורה טקסית כמו הכל בעבודה:** לא משאירים את זה אקראי – יש לזה צורה, סדר, כמו כל דבר בעבודת בית המקדש. אבל באמת כל תרומה היא מכל יהודי.

הלכה ד – כוונת התורם: על כל השקלים

דברי הרמב"ם: כשיהא תורם... מתכוין לתורם על הגבוי שיש בלשכה, ועל מה שביד הגבאים שעדיין לא הגיעו ללשכה, ועל עתידי גבייה – כדי שיהיו אלו השקלים שהוציא להסתפק מהם כפרה על כל ישראל, כאילו הגיעו כל שקלים ללשכה ונתרמה מהם תרומה זו.

פשוט: התורם מכוון שהוא תורם לא רק על מה שמונח פיזית בלשכה, אלא גם על מה שכבר אצל גבאים בערים אחרות, ואפילו על מה שעתידי להיגבות – כדי שהקרבנות יהיו כפרה על כלל ישראל.

חידוש: זה עונה מדוע לוקחים לשנה שלמה – יש קופה של שקלים קודמים כי חושבים על "לעתידי ליגבות" – שקלים שעוד יבואו. דרך הכוונה זה כאילו כל השקלים כבר כאן.

תמלול מלא

פרק ב: סדר התיבות והתרומות – כיצד אוספים את השקלים

הקדמה: ממצוות שקלים לסדר הגבייה

אנו לומדים כעת את הפרק השני של הלכות שקלים. בפרק הקודם למדנו על עיקר מצוות מחצית השקל, מי חייב ומהו מחצית השקל. כאן נלמד את הסדר של כיצד גובים אותו ולאן הולך הכסף וכן הלאה.

דרשה: חשיבות בעלי השקל

ולפני שנמשיך רצוננו לשבח את בעלי השקל, את אלו שנותנים את השקלים. כן, אם אין שקלים אין... כן, אין קמח אין תורה, אין שקלים אין קרבנות. כן, וכפי שלמדנו, שכאשר יש קהילה קטנה של כלל ישראל שתומכת במשהו, צריך לתת סכומים גדולים יותר. צריך לתת את האחד שנותן כנגד כולם, יהודינו החשוב, מחזיק השיעור. רבי יואל הלוי, זכות התורה תגן עליו שיוכל להמשיך לתת אלף פעמים ככה לתורה ולחסד. תזכרו מאוד.

עבורו, כתוב מיד, אבל הוא עדיין חייב לשלם זאת, כי הוא היה שותף בכל השנה.

הלכה ב: שלוש עשרה שופרות בבית המקדש

אומר הרמב"ם, זה היה אצל כל השולחנות במשך כל הערים בארץ ישראל, שהיו שתי תיבות. איך נראה במקדש עצמו? המקדש בירושלים, שם בעיקר אספו את הכסף. היו לפניו תמיד שלוש עשרה תיבות. היו שם שלוש עשרה קופסאות כאלה. וכל אחת היה לה הדין שהיתה כמין שופר, שלא יוכלו להוציא.

מה משמעות "תמיד"?

הוא אומר שאולי תמיד מכון גם כל השנה, כי נראה חלק מהשופרות שאינם דווקא לשקלים. אני חושב, אולי הכל יהיה בזמן עליה לרגל, הזמנים שבהם יהודים התאספו לארץ ישראל. תמיד? מעניין. יכול להיות שזה מכון תמיד? כן.

שלוש עשרה שופרות – אחת אחר השנייה

ומה זה? מהן כל שלוש עשרה השופרות? כל אחת היתה שופר. אומר הרמב"ם כך:

ראשונה היתה לשקלי השנה זו, ושניה היתה כמו בכל מקום היו השניים הראשונות, שניה לשקלי השנה שעברה.

ומה עוד? כאן מונים עוד סוגים שונים של חיובים שבהם אנשים רוצים לתת כסף לקרבתות מסוימים.

שלישית – קינים (תורים ובני יונה)

שלישית, השלישית היא, לכל מי שיש עליו קרבן שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת. יש סוגים שונים של קרבנות. אני מתכוון, יולדות, אני לא זוכר כרגע אילו עוד... זב, נזיר, מצורע ויולדת, ונשבע שבועת עדות לשקר, כלומר קרבן עולה ויורד, וטמא מקדש וקדשיו. יש שישה, הוא מביא שישה. חלק מהם הם עולה ויורד, וחלק מהם זה כבר מההתחלה כך החיוב. עוף אחד, תור אחד, או יונה אחת. למעשה, כולם עולה ואחד לחטאת. אז כל מי שהיו להם החיובים הכניסו לקופסה.

חידוש: סדר הקינים – להכניס כסף, לא להביא עופות

אני מבין, לא היה הסדר שבאים ממש לבית המקדש עם העופות, ולא צריך לסמוך ידיו עליו, לא צריך להיות שם כשמביאים את הקרבן. לא, אני מתכוון שקינים, יש מסכת שלמה קינים על ההלכות. נראה שוב, אם לא היית פרויקט גדול, לא יכולת לבוא, עדיין היית צריך להוכיח עבודת ה' עם קרבנות, היה סדר, אתה מתחייב, הכנסת כסף לפושקה, והכהנים כבר עשו.

אולי כשהביאו בהמה אכן באו, ובאמת על זה יש סמיכה, ושני הדברים מדברים דווקא על עופות. יכול להיות. אבל אולי רוב החיובים היו כך.

אוקיי. יש גם את האכילה ביחד עם הכהנים, החלק ממה שאוכלים ביחד עם הכהנים. בחטאות זה רק בתודה. אה, אוקיי. כן. יהודי לא אוכל. אוקיי.

רביעית – עולת העוף בלבד

רביעית, חמישית, יש בה עולת העוף בלבד. עולה יש מי שיש לו כסף מביא בהמה, ומי שאין לו כסף מביא עולת העוף. כן, אבל זה לא חלק, זה רק אצל היולדת, אלא זו עולה רגילה שמישהו מביא כי הוא רוצה להביא קרבן עולה. משליך דמיה לתיבה זו.

חמישית – עצים למערכה

חמישית, מי שהתנדב מעות לקנות בהם עצים למערכה, היו צריכים תמיד עצים לחמם, לעשות את האש על המזבח. מי שהביא כסף, לא כסף לעצים, הכניס שם כסף. הוא מביא כאן מלמטה בהערה שצריך לעיין מאוחר יותר בכלי המקדש. נראה שהסדר הרגיל של קינים היה אכן שהכניסו כסף, והכהנים כבר הקריבו בזכות מי שמביא כסף. יכלו להביא בעצמם, אבל נראה שהסדר הרגיל היה זה.

ששית – לבונה

זה באמת גם ענין גדול שכל אחד יתן. אמת, מניחים. כי העשיר לא ירבה והדל לא ימעט. מניחים. אפילו העשיר לא ירבה, אם כל אחד נותן יותר, כבר דיברנו על כך. אז אין בעיה. עוד פעם לא נאמר, אפילו מה שאינו חייב, כתוב בפירוש, לוקחים. אין שום הלכה שלא לוקחים כסף, למעשה. לוקחים, לוקחים, לוקחים. יפה, אומר הרמב"ם כך. כן.

הלכה א: השולחנות והתיבות בכל מדינה

כיצד כונסין השולחניים, כיצד הבנקאים, האנשים שעוסקים בהחלפת הכסף, עוזרים לעולם לתת את מחצית השקל, כיצד אוספים הם את הכסף? יש צורה מסוימת כיצד עושים זאת. זה לא שכל אחד יחליט, אלא כמו הרבה הלכות בהקדש יש הלכות ברורות מאוד.

ואני מתכוון שהרבה מההלכות הן אלף, כדי שיהיה באמת סעיף, שאף אחד לא יגנוב מזה. והדבר השני, שאף אחד לא יחשוד את אף אחד. אני מתכוון שזה הרבה מאוד מההלכות, שאף אחד לא יחשוד את השני. אבל בסוף כתוב שם בפירוש.

כיצד עושים זאת? הדרך המעשית של איסוף הכסף. כאשר הכניסו השולחניים ובסורות שקלים בכל מדינה ומדינה. הרי למדנו שבכל הארצות, בכל הערים של ארץ ישראל אוספים את הכסף. לא רק ארץ ישראל, אלא ארץ ישראל. אבל אני לא יודע אם השולחנים יוצאים. אני מתכוון שבכל מדינה ומדינה יושבים שולחנים. והאנשים מחוץ לארץ ישראל צריכים לשלוח, הם יקחו שליח שיסע למדינה הקרובה ביותר ויתן.

צורת התיבות

אוקיי, אז כך, מניחין לפנייהם שתי תיבות, מניחים שתי קופסאות לפני כל אחד מהשולחנות, והתיבות יש להן דרך מסוימת איך הן, רחבה מלמטה ופיה צר מלמעלה, כמו פושקה שיש לה כניסה צרה, קופסה משולשת כזו, כמין שופר, כמו שופר שמתחיל רחב, אני מתכוון, מתחיל צר ומסתיים רחב.

למה הסדר הזה, למה זה מעשי שיהיה לו כניסה צרה ורחב למטה? כדי שישליכו לתוכן ולא אפשר ליקח מהן בנחת, שאם יש לו צר מאוד, אתה לא יכול להכניס את האצבע, אתה יכול להכניס כסף, ולהוציא צריך לשבור את הקופסה, או שלקופסה יש איזה מנעול, צריך להוציא את הכסף מלמטה כשמגיע הזמן המתאים, אבל זה ענין של בטיחות, שאף אחד לא יוציא כסף. הוא אומר שאדם יוכל להוציא בקלות, אחד יבוא כביכול לתת, והוא למעשה יקח. צריך להיות שזה בעיקר נכנס.

למה שתי תיבות?

אומר הרמב"ם, ולמה עושין שתי תיבות? למה לכל שולחן יש שתי קופסאות כאלה? מה לא מספיק אחת? אומר הרמב"ם, אחת שמשליכין בה שקלים של שנה זו, באחת מכניסים את השקלים של השנה, והשנייה, השנייה נעשתה עבור המפגרים, שמניחין בה שקלי שנה שעברה, שגובין ממי שלא שקל בשנה שעברה, מי שלא נתן בשנה שעברה, מבקשים שוב, עכשיו מכניסים לקופסה המיוחדת.

מאוחר יותר נראה למה יש קופסה מיוחדת, כי הדרך שבה מוציאים את הכסף לקרבתות יש גם הלכות מאוד ספציפיות. אבל הדבר המעניין הוא שרואים כאן שאפילו אחרי האיסוף והבקשה ואפילו להמשיך, עדיין היה צריך בשנה הבאה קופסה חדשה לכל מי שלא הצליחו להוציא מהם.

חידוש: חוב השקלים נשאר קיים

אבל רואים עוד משהו, שהחוב הוא כמו חוב ממון, וזה לא דבר שעבר זמנו בטל קרבנו. כי היית אומר בכל שנה ושנה, היית אומר שזה ענין שתלוי בשנה, ושנה חדשה יש לך מצווה חדשה, אבל אתה עדיין נשארת עם חוב ישן.

אולי זו קצת ראייה לתיאוריה שלי מאתמול, שזה יותר כמו דבר שצריך להיות תמיד. אז כל יהודי חייב חצי שקל בשנה, אבל יכול להיות שהענין הוא שכל השנה לקחו גם שקלים בזכותו. היה לו זכות בקרבנות, ובחשבון שהוא בוודאי ישלם לשנה הבאה. כן, אין לי שנשאלו, יותר שעושים שמקריבים

יש תנאי בית דין, שאף על פי שהתנדב את הכסף למטרה אחת, אפשר בכל זאת לשנות. אני מתכוון שהפשט הוא, עולת בהמה היא הכי קדושה, כי זה הולך כולו לגבוה. לא יכולים לקחת משהו ולתת שכהנים יאכלו, כי אולי זה היה גבוה יותר, אבל עולת בהמה היא המדרגה הגבוהה ביותר, זה קודש קדשים כולו לשמים.

ונמצא ללמוד, שכל המעות הנמצאות בשש התיבות האחרונות, כל הכסף שנמצא בשש האחרונות מתוך שלוש עשרה, לעולת בהמה. מכוון נמצאות אחרי ש... כל המותרות, כל המותרות, כל המותרות שיש בכולן. אוי, ולכן צריך תנאי בית דין, כי האדם אסף את הכסף לאשם, לקן זב, אבל יש תנאי בית דין שהכסף יכול ללכת לעולת בהמה.

מי? לעולת בהמה ועורותיהם לכהנים כשאר כל העורות. כמו שיש דין, כל הקרבנות הולך העור מזה לבהמות, גם ה... לכהנים. לכהנים, גם עורות הבהמות מהסוג הזה. זה באמת, אף על פי שלמשל אם הוא היה מביא את קני זבין וזבות, לא היה שם עור. אבל חלק מתנאי בית דין הוא שהוא מקבל את כל דיני עורות בהמה, וכולל הדין שהעור הולך לכהן.

כל המשולה בתיבה שלישית, כל הכסף מהתיבה השלישית שבה מכניסים היה מה שכתוב תורים ובני יונה, הוא לקנות בו עופות, ומחלקין אותו לחצאין. חציין, הוא חצי, כן? כי זה הכל שניים, אחד עולה, ואחד חטאת. אז יוצא בדיוק, שכל אחד מקבל לזכותו. ומקריבין חציו עולות וחציו חטאות. כבר, אמר הרמב"ם הלאה.

הלכה ג — שליחת שקלים למקדש, צירוף לזהב

עכשיו ממשיך הסדר של כיצד אוספים את הכסף וכיצד שולחים אותו. **בכל מדינה ומדינה, כשגוברין השקלים, כשאוספים את השקלים, משלחין אותן ביד שלוחים למקדש.** שולחים אותו, לוקחים שלוחים ושולחים אותם למקדש.

אומר הרמב"ם, **ויש להם, יש להם רשות. לצרף אותו מדינור הזהב, להחליף, עכשיו יש לו פושקה ענקית עם המון מטבעות קטנות, הוא יכול לקחת את כל... מכסף, זול יותר מהיום. כסף בדרך כלל הרבה יותר זול מזהב, ואנחנו לא רוצים לחייב את ה... כמו שרואים גם במעשר שני, כי ירחק ממך הדרך, קשה מאוד לסחוב, וצרת בכסף.** כן, שם זה כתוב על בהמות וכו', אבל אם יש לו הרבה מטבעות, הוא יכול לקחת את ההרבה מטבעות מכסף ולהחליף. לדינר זהב, והוא לא יצטרך לסחוב משא כה כבד.

דיון: משמעות "יש להם"

דובר 1: "ויש" מכוון שיש לו רשות, כן?

דובר 2: כן, כן. זה לא אומר שחייבים להביא, שזה מקבל קדושת הגוף על השקל. זה לא עובד כך כאן. לשקל יש קדושת דמים, אפשר להחליף אותו על שקלים אחרים. הם ראו את הלשון "יש להם". "יש לו" מכוון מותר, בעצם. זו דרך לומר מותר.

הרבה פעמים "יש לו" זה "שיעשה", כן? לא פעם. ברמב"ם, "יש לו" לא מכוון לעולם "שיעשה". תמיד בלשונות האחרות. אני זוכר, עד עכשיו ראינו כמה פעמים. "יש" מכוון "יכול". אולי זו לשון, במשנה כתוב לפעמים "יש להם"... לא. "כל ישראל יש להם חלק", אני לא יודע. לא. "יש להם" מכוון שהוא רשאי.

הלכה ד — לשכה, קופות, תרומת הלשכה ושיירי הלשכה

תרגום לעברית

אומר הרמב"ם הלאה: **והכל, מה קורה אחר כך? כל הכסף הזה מגיע לבית המקדש, ומניחין אותו בלשכה אחת מלשכות שבהמקדש.** מניחים אותו באחת המשרדים של הלשכות של בית המקדש, שזו מיוחדת ללשכת הכסף. **וסוגרין דלתותיה במפתחות, נועלים את דלתות הלשכה במפתחות, וחותרין עליה חותמות, ומניחים על זה חותם שהוא סגור, שלא יסתובבו שם.**

חותם הוא לכאורה כמו החותם של כהן גדול, מניחים אותו כמו... יש הרבה חותמות. בשקלים יש הרבה, בפרק האחרון של שקלים יש הרבה חותמות,

אוקיי, **ששית, למי שהתנדב מעות ללבונה, עם קרבנות מדוקדקים בלבונה.** אז היתה פושקה של לבונה. אבל סתם כך? אולי סתם אפשר להתנדב לבונה. זה דבר נוסף. צריך ללמוד את כל הדברים האלה בהלכות קדשים, זה לא מגיע עד הקרבן בין בזמנים. עם הרבה מנחות מדוקדקים בלבונה. כן, אבל זה צריך להביא מי שמביא את המנחה. לבונה זה משהו חדש, אפשר להתנדב לבונה. כך הוא מתכוון.

שביעית — זהב לכפורת

אוקיי. **שביעית, למי שהתנדב זהב לכפורת.** מי שהתנדב זהב לכפורת לקדשי הקדשים? הוא רוצה לתת זהב. כי היו צריכים לפעמים לשפץ, היו צריכים לפעמים לחדש וכדומה, שיהיה זהב. אוקיי.

שמינית — מותר חטאת

שמינית, למותר חטאת. מה זה אומר? כגון שהפריש מעות לחטאת. אדם היה צריך להביא קרבן חטאת, והוא מתחיל להפריש כסף לכך, והוא קנה בהמה. מתברר שזה לא עלה את כל הסכום, אבל מאחר שכבר הקדיש את כל הכסף, והותר מן המעות, נותר מהכסף, הוא צריך... הכסף הנותר יש לו גם איזו קדושה, כי הוא הקדיש את כל הכסף. אז אמנם הוא בא לבית המקדש ומביא את זה, אבל את הכסף הנותר הוא יכניס לקופה, ומיד נראה מה עושים.

תשיעית — מותר אשם

תשיעית, זה הדבר הדומה כשאדם מביא אשם על... כשהוא עשה עבירה בספק, הוא עשה עבירה בספק, שאז מביא הוא אשם, ויש לו יתרה.

עשירית — מותר קיני זבים וזבות ויולדות

עשירית, אם מישוה מביא זבים וזבות, כמו הכל צריך להביא קן עם עופות, ואם הם הפרישו כסף לקינים ונשאר עודף, אז זו הפושקה.

דיון: כיצד עובד הסדר של מותר קינים?

כאן מדברים על מי שלא הכניס את כספו לפושקה השלישית, אלא הוא קנה בעצמו, וזה היה זול יותר ממה שחשב, נכון? כי הוא נכנס לכסף ו... הוא מכניס, לא? אבל יכול להיות גם שהוא הפריש כסף במשך שנה. עכשיו הוא בא לפושקות, ובפושקות אומרים לו כמה זה עכשיו השוק, כמה זה עולה. הוא מכניס כאן את הסכום, וכאן את הסכום, לא? יכול להיות. לא בטוח.

אחת עשרה, אולי... כי ההוא למעשה מתערבב, והכהנים מביאים כמה שזה עולה. אז, אני לא בטוח. אוקיי.

אחת עשרה — מותר קרבנות נזיר

אחת עשרה, זה למותר קרבנות נזיר. אותו דבר, מי שהפריש כסף לקרבן נזיר ונשאר.

שתים עשרה — מותר אשם מצורע

שתים עשרה, למותר אשם מצורע.

הלכה ב (המשך) — מותרות שלוש עשרה התיבות

מי שהתנדב כסף לעולת בהמה, הלאה הוא באמת לא יהיה עולת עוף.

בכל אופן, יש אופציה, רוצים יכולים להביא בעצמם ורוצים... יכולים להביא עולה ולתת את הכסף לעולה? כן. הוא נותן את הכסף, והקרב... שוב, עולה, למעשה, הבעלים לא עושים כלום. שואל על ה... הכהנים לוקחים את זה. כן, אני לא יודע מה קרה עם הסמיכה. נגיע מיד לשם.

כן, אומר הרמב"ם, כל שלוש עשרה הפושקות עמד כתוב בחוץ מה הפושקה, **ושם כל דבר שיהיו מעושין בתוך התבה כתוב על התבה מחוץ, זה היה כתוב בחוץ, שלא יתבלבל.** אדם צריך לדעת לאן להכניס את כספו.

כן, אומר הרמב"ם, **ותנאי בית דין, יש תנאי בית דין שאפילו אדם הכניס למטרה אחת, ונשאר. כבר הביאו מספיק ועוד עולת עוף או מה שזה לא יהיה, ונשאר. אני מתכוון, אם מביאים את זה לכל אדם שיש לו עולת עוף, אני לא יודע איך נשאר עולת עוף. צריך להביא, לפי כמה כסף יש, כך כמה אנשים צריכים להביא עולת עוף. אולי גם ספרו איפשרו כמה אנשים יש, אני לא יודע, זה לא יכול להיות. אבל כסף נותר, אולי מהדברים האחרים.**

זה מאוד מעניין. אה, לא עושים את זה לפי ה... לא מתרגמים לפי אורך השנה, כי זה מתרגם שהשתיים הראשונות מאוד קרובות בזמן. פסח ועצרת מאוד קרובים. אני לא יודע. איך זה עובד? אוקיי, מניחים את זה אחר כך בפושקה קטנה יותר, אז אני מניח שמסתדרים.

הלכה ו — סדר התרומה

איך הולכת התרומה נושא? איך עושים את זה? **אחד נכנס לפניו מן הלשכה**, אחד שממונה, אחד מהגבאים, אחד מהכהנים, או מהממונים, נכנס לפניו מן הלשכה, נכנס ללשכה, **והשומרים עומדים בחוץ**, שומרים מבחוץ, כן, כי עכשיו שוברים את החותם, וצריך שמירה שאף אחד לא יחטוף עכשיו הזדמנות.

דיון: למה הוא נכנס לבד?

דובר 1: אבל הוא לא ילך לגנוב?

דובר 2: לא, הרמב"ם לא אומר שנכנסים עם מי שאין לו... מיד יאמר, אבל... לא, השומרים עכשיו פירשו פשוט שאף אחד לא ינצל את ההזדמנות אז. פותחים עכשיו את המפתחות, חותמות. כן, כשהבריקסטראק מביא כסף לבנק,

הלכה ז — הסדר של תרומת הלשכה: איך מורידים מהקופות

דובר 1: זה דבר פשוט. ואומר להם, **אתרום? האם אתרום? והם אומרים לו**, כלומר הוא לא עושה זאת מעצמו. מראים מאוד ברור שזה פרויקט משותף. שזה רשמי, שעכשיו מותר. **והם אומרים לו, תרום, תרום, תרום, שלוש פעמים**. כן, הם אומרים לו, תרום, הורד מהכסף ההוא.

ואחר כך ממלא שלוש קופות קטנות, כל קופה מהם מכילה שלוש סאין, מאותן השלש קופות גדולות. הוא לוקח מהגדולות, משלוש הגדולות. הקטנה היא שלוש סאין, שזה שליש כמו הגדולות. הוא מוריד משלוש הקופות, מוריד מכל אחת. הוא לא אומר מאיזו הוא אומר, נכון? הוא אומר **מאותן השלש קופות גדולות**, אבל אחר כך הוא אומר כן משהו יותר סדר ברור. בוא נראה.

ומוציא לחוץ כדי להסתפק מהם עד שיכלו. הוא מוציא את הקופות הקטנות, מוציא אותן משם. לא ברור לאן הוא לוקח אותן, אבל הוא לוקח אותן לאנשים שמטפלים בסוחרי הבהמות בפועל ושמטפלים בזה. הרמה הבאה של כהנים שהם עכשיו הקצינים שמטפלים בזה. **כדי להסתפק מהם**, לקחת משם עד שיכלו, עד שנגמרת הקופה.

וחוזר וממלא את השלש קופות הקטנות מן השלש הגדולות פעם שניה קודם עצרת. כלומר, הוא אמר שלוש פעמים בשנה עושים את הסדר הזה, **ומסתפקין מהן עד שיכלו**. וחוזר וממלא אותן פעם שלישית מן השלש קופות הגדולות בתשרי, ושוב מסתפקין מהן עד שיכלו עד ראש חדש ניסן. ובראש חודש ניסן תורמין תרומה חדשה, בראש חודש ניסן זו כבר השנה החדשה, לוקחים מהתרומה החדשה.

אם נגמרות הקופות הגדולות לפני ניסן

מה קורה אם לא הספיקו להן השקלים לשלש קופות הגדולות? כשנכנסים, נניח, בפעם השלישית שם בתשרי, וממלאים את הקופות הקטנות, אין כבר בקופות הגדולות להוריד לקופות הקטנות. **כלו עד שלא הגיע ניסן**, באמצע חודש אדר כבר נגמר החמישי ותשרי. חוזרין ותורמין, נכנסים שוב.

דובר 2: כן, אתה צודק, כי כתוב **כלו עד שלא הגיע ניסן**. כי החורף הארוך הוא לא אותה כמות, זה הגיוני מאוד. אם היה מספיק לו... נכון.

דובר 1: אז, כן, אז אם לא מספיק עד שלא הגיע ניסן, חוזרין ותורמין משירי הלשכה, נכנסים שוב ומורידים. הפעם כבר רוקנו את שלוש הקופות הגדולות, כן, כי בקופות הגדולות יש תשע סאה, והקופות הקטנות זה שלוש סאה כל אחת. שלוש פעמים זה כבר אין. לוקחים משירי הלשכה, מה שהונח בלשכה ולא בקופות.

הלכה ח — סדר הסימון של הקופות הקטנות: א' ב' ג'

אפילו גבאים של החותמות. נכון, אבל נראה שחותם פירושו... כן, משהו שאם שוברים אותו יראו. יש שעווה, כמו חותם של מכתב, דבר כזה.

אוקיי. אז מה עושים עם זה בלשכה? אומר הוא, **ממלאין מכל השקלים שנתקבצו שם שלש קופות גדולות**. עושים שלוש קופות גדולות. **שיעור כל קופה**, כמה גדולות הקופות? **כדי שתכיל תשע סאין**. שוחים בכסף.

דיון: תשע סאין

דובר 1: מכאן המשנה, כן?

דובר 2: אה, לא, לא תשעה קבין, תשע סאין.

דובר 1: תשע סאין, לא ארבעים סאה.

דובר 2: כן, ממלאים שלוש קופות שגודלן תשע סאין. אני לא יודע בדיוק למה חז"ל עשו שיעור כל כך מדויק, ואחר כך דואגים לשאר. אם תעבוד פעם בבנק תדע למה.

דובר 1: אוקיי.

דובר 2: **והשאר מניחין אותו**... לא, נראה שנשאר. זה מספיק. זה היה מספיק. לפעמים זה לא מספיק.

דובר 1: אוקיי.

דובר 2: **והשאר**, אם נשאר, **מניחין אותו שם בלשכה**... נראה שהקפידא היא... לא מניחים עוד קופה. אם יש יותר, מניחים את זה בצד הלשכה.

אומר הרמב"ם, **"וזה שבתוך הקופות הוא הנקרא תרומת הלשכה"**. כל הכסף הזה שמונח בקופות, זה מה שנקרא תרומת הלשכה, שאחר כך כשיתרמו משם, יקרא שעושים את תרומת הלשכה. זו הכוונה, כי עכשיו עדיין לא תרומה, עדיין לא הורידו. **"וזה שישאר שם יתר על מה שיש בקופות"**, מה שנשאר, הכסף שמניחים בלשכה מחוץ לקופות, זה נקרא **שירי הלשכה**.

והנפקא מינה נלמד אחר כך מה עושים עם כסף תרומת הלשכה ומה עושים עם כסף שירי הלשכה. נראה שזה הדבר, שתרומת הלשכה, מה שנכנס לקופות הענקיות, זה מספיק לשנה שלמה לפי איזה חשבון, פחות או יותר צריך להיות מספיק. אחר כך נשאר, ונראה שעושים עם זה דברים אחרים, כי עיקר השקלים, הקרבנות, עושים מהלשכה. ושירי הלשכה זה כמו... טוב מאוד, יש ענין גדול, בכל קמפיין נשארים שיריים. צריך להיות מספיק שיהיו שיריים, ואת זה משתמשים כבר ליותר. זה התחיל כבר בלוחות, **"פסולת לך"**, עושים דברים טובים עם זה, אבל זה לא העיקר צורך, זה כבר ה... כן, כבר.

כנראה גם הסדר קשור גם לכמה יהודים יש. כשכלל ישראל קטן, לא נשאר כל כך הרבה לדברים נוספים, צריך שני קרבנות ביום. אוקיי, אני לא יודע אם זה קרבן קארד, אני לא יודע כלום.

הלכה ה — שלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה

אומר הרמב"ם הלאה, **"שלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה"**. שלוש פעמים בשנה תורמים, מורידים מהכסף שמונח בלשכה.

אילו שלוש פעמים בשנה? **"בראש חדש ניסן, ובראש חדש תשרי קודם יום טוב או אחריו"**. כלומר, או ערב, לא עושים את זה בראש השנה, עושים את זה לפני ראש השנה או אחרי ראש השנה. כוונתו בתחילה, אם עושים את זה אחריו זה לא ראש חודש תשרי, זה היום השני בתשרי? תחילת תשרי? אני שומע. **"וקודם עצרת בחמשה עשר בו"**. לא, אולי קודם יום טוב פירשו לא ביום טוב, כי לא עושים ביום טוב בראש השנה. כוונתו לומר או ערב ראש השנה או מוצאי ראש השנה, משהו כזה. אוקיי. **"וקודם עצרת"**, הוא מתרגם דבר כזה, **"בראש חדש תשרי"**. כי אסור ביום טוב, זה מוקצה. מצווה היא מצווה גדולה מספיק שצריך ביום טוב. אבל לא עושים בראש השנה, כן. אז כן, או ערב ראש השנה או קצת, או צום גדליה, מה שיהיה. **קודם, עצרת בחמשה עשר, וחמישה עשר יום לפני... בקיצור, חמישה עשר יום לפני כל יום טוב**. זו הנקודה.

דובר 1: אז, אומר הרמב"ם הלאה: **שלוש קופות הקטנות שהיה תורם בהן ומוציאן לחוק, כתוב עליהן א' ב' ג',** כתוב עליהן מסומן הראשונה אלף בית גימל. במשנה יש שתי גרסאות, התנא קמא אומר אלף בית גימל, ורבי ישמעאל אומר לא, כתוב בלשון יווני, אלפא ביתא גמלא. אבל נראה שהרמב"ם פסק כמו אלף בית גימל.

כדי שיסתפקו מן הראשונה, שיהיה בסדר, שקודם ישתמשו בכל הראשונה עד שתיגמר, **ואחר כך מסתפקין מן השניה, ואחר כך מסתפקין מן השלישית.** זה לא אקראי, אלא גם לזה יש סדר.

הסבר: למה שלוש תרומות?

אני מבין מה ראיתי שרבי נאווטש מסביר. בעצם, הם למדו דווקא קודם שכל אחד צריך להביא את שקליו בראש חודש אדר. אבל במציאות, כתוב שלמה בכלל עשו את שלוש התרומות בשנה? הסיבה למה בכלל עשו זה כי יש יהודים שגרים רחוק. אז מי שגר בכרכים המוקפין לה, ליד ארץ ישראל, השקלים שלו מגיעים רק עד שבועות. אחר כך יש מי שגר במדי, השקלים שלו מגיעים רק עד סוכות. אז עושים שלוש תקופות בשנה תרומות, וכנראה מניחים את השלישית בקופה השלישית. אולי זו הסיבה להלכה הקודמת. אז, עושים אותו אקסטרסה, למרות שכל אחד מחויב, אבל למעשה לא מגיע.

דובר 2: זה לא בדיוק כך, כי יש לזה קשר, אם גרים שמונים אחוז יהודים בארץ ישראל, מתמלאות כל שלוש מארץ ישראל. וגם ממקומות רחוקים מביאים גם זה, כן? מקרוב מביאים שקלים. ולא רק זה, אלא גם תמיד תורמים מכול.

דובר 1: אבל הדבר הוא שעושים זכר. השלוש הן לזכר, לשם כל אחת משלוש הקבוצות שיש להן את הסיבה שלהן. אני מתכוון שהדבר היותר כאן הוא שלא משאירים את זה לאיך שזה עובד באקראי, למעשה. יש לזה טקס, יש לזה עבודה, זה חלק מהעבודה שעושים את זה עם איזו צורה, כמו שהכל בעבודה יש לו איזו צורה. אבל לכל הדברים האלה יש משמעות. זה לא למעשה, כמו שאמרת, זה לא למעשה הקופה הראשונה באה רק מזה. כל אחד באמת מכל אחד. אבל יש משמעות, רוצים להראות שכל יהודי שגר רחוק, ואפילו יהודי שגר רחוק, ועשו במיוחד תרומה שנותנים קרבת עבודה. זה ענין של כבודם, כן.

הלכה י — כוונת התורם: על כל השקלים

דובר 1: אז, אומר הרמב"ם הלאה, **כשיהא תורם... מתכוין לתרום על הגבוי שיש בלשכה.** כשתורמים מהפושקה, לוקחים על כל מה שכבר נגבה שמונה בלשכה, ובכל מקום בלשכה, אפילו על שירי הלשכה, מה שילקחו רק בסוף החורף.

ולא רק זה, אלא אפילו כי הגבאי מתכוון שאני לוקח עכשיו גם מכל היהודים שכבר נתנו לכל הגבאים בכל הארצות לכל מקום, **שעדיין לא הגיעו ללשכה, ועל עתידי גבייה.** ועל זה מסתדר שנותנים לשנה קדימה, כן? יש פושקה מהשנה שעברה, כי מתכוונים כי לעתיד ליגבות. **כדי שיהיו אלו השקלים שהוציא להסתפק מהם כפרה על כל ישראל.** אנחנו רוצים שכל התמידים, כל הקרבנות שלוקחים, יהיו כפרה על כל היהודים, ועושים את זה לזכותם, כאילו הגיעו כל שקלים ללשכה ונתרמה מהם תרומה זו.

הלכה יא — דינים של בגדי התורם

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה עוד הלכה, זו הלכה של מידות טובות כביכול. **כשיכנס התורם לתרום,** הגבאי שנוכח לתרום, **לא יכנס בבגד שאפשר להחביא בו כסף,** הוא לא יכנס עם בגד שאפשר להחביא שם כסף, **ולא במנעל ולא בסנדל,** הוא לא יכנס עם שום נעל שאפשר להחביא שם כסף, **ולא בתפילין,** לא עם תפילין, אפשר להכניס מטבעות בין מדברים כאן גם שהתפילין היו רכות, לא היו קופסה קשה כמו שלנו, **ולא בקמיע.** למה? **שמא יחשדו אותו העם ויאמרו החביא ממון הלשכה תחתיו כשתרם.** אולי מתחת לתפילין אפשר להכניס.

כתוב במשנה, **שמא יעני,** אולי מה שאדם עושה, מוצאים דרך. הוא נעשה עני, אומרים, רואה, הוא גנב מהלשכה, העונש שלו היה להיעשות עני. הוא נעשה עשיר, אומר, אני יודע איך הוא נעשה עשיר.

תפילין וקמיע — מדוע לא התירו אותם

דובר 1: אז, אומר הרמב"ם הלאה: **שלוש קופות הקטנות שהיה תורם בהן ומוציאן לחוק, כתוב עליהן א' ב' ג',** כתוב עליהן מסומן הראשונה אלף בית גימל. במשנה יש שתי גרסאות, התנא קמא אומר אלף בית גימל, ורבי ישמעאל אומר לא, כתוב בלשון יווני, אלפא ביתא גמלא. אבל נראה שהרמב"ם פסק כמו אלף בית גימל.

כדי שיסתפקו מן הראשונה, שיהיה בסדר, שקודם ישתמשו בכל הראשונה עד שתיגמר, **ואחר כך מסתפקין מן השניה, ואחר כך מסתפקין מן השלישית.** זה לא אקראי, אלא גם לזה יש סדר.

סדר ההורדה מהקופות הגדולות — עם מטפחת

וכאן אומר הרמב"ם סדר מעניין איך יודעים מאיפה לקחו בפעם האחרונה. **ותורם ראשונה עם הקופה האחת הגדולה,** למדנו קודם שלוקחים משלוש הקופות, אבל זה לא סתם שלוקחים משלוש. כאן הוא אומר את הסדר איך לוקחים. כשנכנסים עם הקופות הקטנות לקחת מהקופות הגדולות, זה כך: **ותורם ראשונה עם הקופה האחת הגדולה,** לוקחים קודם מהקופה הגדולה הראשונה. **ומכפה אותה הגדולה במטפחת,** כשמסיימים, מכסים אותה במטפחת, בסודר, בפיסת בד, שכבר הורידו מכאן.

ואחר כך את הפושקה השנייה לוקחים מהקופה הגדולה השנייה, ולוקחים אותה, **מכפה אותה במטפחת,** מכסים את זו במטפחת. ולוקחים את השלישית לוקחים מהקופה הגדולה השלישית, **ואינו מכפה אותה,** לא מכסים אותה, **כדי שיהא ניכר שבה נתנו קרש ובעשיהם,** שיראו איזו הייתה השלישית. בהיכל, בלשכה לא היה כתוב על כולן א' ב' ג', אלא על הקטנות היה כתוב א' ב' ג'. אז זה היה הסימן שצריך לזכור שזו הייתה השלישית. זה מתרגם שמשם כבר הורידו שלישי, אז יודעים מאיפה לקחת בפעם הבאה.

ובפעם הבאה כשנכנסים, **ויאספו ממנו בתחילה פעם שניה,** כשנכנסים לפני שבועות, לוקחים מהגדולה שעדיין פתוחה, שכבר הורידו ממנה שלישי, והולכים עכשיו בסדר הפוך, לוקחים מהשלישית, ואחר כך מכסים אותה, **ותורם השניה מן הגדולה שתרם ממנה בראשונה תחלה מכפה אותה,** **ותורם השלישית מן הגדולה שמיכולה,** שהולכים לזו שהייתה בפעם הקודמת הראשונה. ועכשיו משאירים את זו חשופה, **כדי שיאספו ממנו בתחילה פעם שלישית כשיכנס בתשרי, עד שנמצא,** יוצא שלוקחים מכל שלישי, **מכל אחת ואחת מן הגדולות.**

דיון: למה הסדר?

למה הסדר אני לא יודע. יש כאן מחלוקת בין הרמב"ם ור' עובדיה מברטנורא בדיוק איך הסדר, איך מכסים. יש גם מחלוקת, משהו לא ברור מה זה. לא ברור לי מה הענין. למה? אפשר לרוקן לגמרי את הקופה הראשונה.

יש את הענין שזה ענין שכל ערי כלל ישראל, לא רוצים שזה יהיה כאילו מחצית השקל הוא הענין של אחדות. כן, אנחנו כבר נראה עוד רגע. אבל הנקודה היא, נראה עוד שעיקר הסדר הוא שכל אחד מקבל את הראשונה, נכון? כלומר, ניסן הוא מספר אחת הראשון, ועצרת הוא השלישי, ואחר כך השני. אז כל אחד זוכה להיות הראשון פעם אחת. כך נראה, יוצא החשבון. מה הענין?

דובר 2: אבל זה מונח בפושקות הגדולות, זה לא מונח לפי איפה...

דובר 1: אוקיי, עכשיו אתה שואל מה קודם אספו את זה ביחד? עכשיו אתה שואל שאלה טובה, מה הנקודה שכל אחד יהיה הראשון? אבל אני רואה שכך יוצא. ונראה את זה.

צריך גם לדעת, למשל, הוא אמר קודם שכשמביאים מהערים הרחוקות, מניחים את זה בזהב, כן? אז בפושקות מונח גם מטבע גדול של זהב, שאחר כך משתמשים בו בקרבנות. לא ברור מה... כן. אז.

הלכה ט — לשם מי כל תרומה

דובר 1: אז. אומר הרמב"ם, יש גם לזה סדר. **שהיו תורמין שלוש קופות אלו, תורמין את הראשונה לשם ארץ ישראל.** החשובה ביותר היא היהודים ... זכו לעשות מצוות ישוב ארץ ישראל, ותורמים עבורם.

רואים כאן גם שהתפילין היו רכים, לא היו קופסה קשה כמו שלנו.

ולא בקמיע, מדוע? שמא יחשדוהו העם ויאמרו החביא מממון הלשכה תחתיו כשתרמה. אולי מתחת לתפילין אפשר להכניס. מתחת לתפילין יכול להיות. נכון.

תיאור המשנה של החשד

כתוב במשנה, שמא, כלומר, מה שאדם לא יעשה, תופסים אותו. הוא נעשה עני, אומרים, "רואה, הוא גנב מהלשכה, העונש שלו היה שנעשה עני." הוא נעשה עשיר, אומרים, "אה, אני יודע מאיפה הוא נעשה עשיר." בקיצור, צריך לוודא שאין שום דרך שיחשדו אותי. טוב מאוד. כן.

קושיה: מדוע רק התורם? – הדינמיקה של החשד

מעניין, מדוע דואגים כל כך לאדם האחד שנכנס ללשכה? כל הגבאים יכולים לקחת באותה מידה, כל הלויים, כי הם מביאים את הקופות הסגורות. ועוד, אחרי הלשכה הולכים הרי ללשכה שקונים שם קרבנות, אפשר הרי לגנוב באותה לשכה. מעניין מאוד שדווקא האדם שמוכר, עליו חושדים. רואים שכאן היה העיקר.

תירוץ: הפסיכולוגיה של אנשים טיפשים

אבל יכול להיות שזה קשור גם לכך, האנשים הטיפשים שתמיד יחשדו לא יודעים בדיוק את הדינמיקה של כסף. הם יתפסו קורבן אחד, האדם שיודעים שהוא התורם, שהוא בדרך כלל עם הסכום הקטן ביותר של כסף.

אני אומר לך דבר מעשי, מי שעוסק עם סוחרי בהמות, יש לו הרבה יותר הזדמנויות, כי אין לו את כל הטקס. אצלו זה... אבל הוא לא עומד ליד אלף מיליארד דולר. אה, זה הרי כמו שאני אומר, אנשים רואים את הוויזואל של מי שעומד ליד הערימות הגדולות. כן, אמת. אה, יכול להיות שאז באמת, הוא יוכל למיליארד דולר. השני יכול לגנוב עשרה דולר ביום. אוקיי, נו, הוא גנב עשרה דולר ביום.

הרמב"ם ממשוך: מדברים היו עמו

אומר הרמב"ם הלאה: **מדברים היו עמו משעה שיכנס עד שעה שיצא, כדי שלא יתן לתוך פיו.** הוא יכול הרי עדיין לשים כסף בפיו.

אומר הרמב"ם: **אף על פי שנוהרים כל כך, אפילו יש את כל החשדות האלה, אפילו יש את כל הזהירויות האלה, אבל בכל זאת, עני, מי שהוא עני, או מי שהוא נבהל להון, מי שנאש מאוד לכסף – יכולים להיות שני גורמים שיתרחשו, אחד בגלל שהוא עני, או אחד שהם מאוד קמצנים, אוהבים כסף. יש אנשים כאלה שהוא הרי חסר הגביר – לא יתרום, הוא לא יהיה זה שתורם, מפני החשד, שנאמר "והייתם נקיים מה' ומישראל".**

רואים שצריך להיות נקי מהיהודים. אתה יכול הרי לומר, מי ביקש מהם להיות משוגעים ולחשוב את כל מיני החשבונות האלה? אבל "והייתם נקיים" אומר ש... כן.

המקור: "והייתם נקיים מה' ומישראל"

כתוב אצל משה רבינו אצל בני גד ובני ראובן, מעניין. כן. שם זה אומר שהם באמת היו חייבים ליהודים משהו. אבל הדרשה, כן, אני אומר זו דרשה, אני מזכיר לעולם שיש פשט לפסוק ההוא, שבני גד ובני ראובן הבטיחו גם לקב"ה וגם ל... אני חושב שזו שבועה לה', וזו שבועה, תנאי, מה שהם עשו. כן, שם זה אומר שיהודים לא יהיו להם טענות עליכם. נכון.

אבל הגמרא לומדת שלפעמים ליהודים יש סתם טענות, מלבד שלקב"ה יש טענות, זה אפילו לא צודק. מכל זה צריך לוודא. אבל שם יש גם משהו ענין שבעצם הם לא היו חייבים, כן, כי הם כבר התיישבו. אבל בכל זאת כתוב שלמשה היתה טענה. כן.

אוקיי. בואו נסיים את הפרק. אני חושב שאנחנו יכולים לעשות עוד פרק, לא?